

نیروی دریایی و بازدارندگی ج.ا.ایران

۱۴۲۲۸۹۹

تألیف:

محمود عسگری

حسین مهدیان

www.ketab.ir

■ سرشناسه: عسگری، محمود، ۱۳۵۱ - عنوان و نام پدیدآورنده: نیروی دریایی و بازدارندگی ج.ا.ایران /
تألیف محمود عسگری، حسین مهدیان. ■ مشخصات نشر: تهران: نشر انتخاب، ۱۳۹۵. ■ مشخصات ظاهری:
۲۵۰ ص.

ISBN: 978-600-7326-93-0

■ وضعیت فهرست‌نویسی: فیبا ■ موضوع: نیروی دریایی -- ایران ■ موضوع: ایران. ارتش. نیروی دریایی
■ موضوع: Iran. Artesh. Niruye Darya-i ■ موضوع: Sea-power -- Iran ■ موضوع: بازدارندگی
(راهبرد) -- ایران ■ موضوع: Deterrence (Strategy) -- Iran ■ موضوع: ایران -- سیاست نظامی
■ موضوع: Iran -- Military policy ■ شناسه افزوده: مهدیان، حسین، ۱۳۵۸ - رده‌بندی کنگره:
۱۳۹۵ ۷۷۰۷/۷ VK۱۰ رده‌بندی دیویی: ۳۵۹/۰۰۹۵۵ ■ شماره کتابشناسی ملی: ۴۲۹۳۷۷۳

نشر انتخاب
ناشر کتاب‌های علمی

نیروی دریایی و بازدارندگی ج.ا.ایران

محمود عسگری
حسین مهدیان

| حروفچینی: موسسه مهر | چاپ و صحافی: موسسه مهر |
| چاپ اول: ۱۳۹۵ | شمارگان: ۱۰۰۰ جلد |
| شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۷۳۲۶-۹۳-۰ |

حق چاپ محفوظ است

خیابان ۱۲ فروردین، خیابان شهدای ژاندارمری، شماره ۱۲۶، طبقه چهارم

nashreentekhab.com
ketab.ir/entekhab

مقدمه

روندهای راهبردی جهانی بیانگر توجه فزاینده بازیگران به مقوله بازدارندگی می‌باشد. بازدارندگی به‌مثابه یک راهبرد پیشگیرانه همواره مورد توجه تصمیم‌سازان بوده است. بازدارندگی، از جمله مفاهیم راهبردی است که به معنی جلوگیری از بروز اقدام‌های تهدیدآمیز از راه تهدید کردن و قدرت‌نمایی می‌باشد. به عقیده بسیاری از صاحب‌نظران، کاربست این راهبرد منجر به برقراری ثبات نسبی (تا پیش از حوادث ۱۱ سپتامبر)، شده بود، بنابراین شاید بتوان ادعا نمود که بازدارندگی، یک راهبرد برای حفظ وضع موجود است.

ویژگی اصلی بازدارندگی آن است که ایجاد آن، هزینه‌هایی بسیار کمتر از دفاع در بر دارد. همچنین بازدارندگی یک راهبرد پیشگیرانه تلقی می‌شود که تحقق آن یکی از دغدغه‌های اصلی بیشتر دولت‌ها می‌باشد. کشور به لحاظ توانمندی‌ها در یک سطح قرار ندارند. این ناهمترایی ضرورت بازنگری در تعریف و سازوکارهای بازدارندگی را موجب شده است. اما سؤالی که در ذهن متبادر می‌گردد آن است که، دولت‌های ضعیف تر نسبت به دولت قوی، چگونه بازدارندگی را به‌وجود می‌آورند؟ به نظر نگارندگان این کتاب می‌توان از بازدارندگی ناهمگون به‌عنوان بدیل مناسبی برای بازدارندگی متعارف نام برد. بازدارندگی ناهمگون به‌عنوان یک راهبرد، تضمین بقای قدرت‌های ضعیف‌تر در مواجهه با قدرت‌های قوی‌تر، سازوکاری مؤثر می‌گردد که می‌تواند راهبری نرم‌افزارهایی همچون سیاست‌ها، راهبردها و رهنامه‌های دفاعی را برعهده گیرد. بازدارندگی ناهمگون، زمانی محقق می‌گردد که بتوان ظرفیت مناسبی را برای تبدیل کمیت‌های کوچک به کیفیت‌های بزرگ ایجاد کرد.

در این میان یکی از حوزه‌های تحقق بازدارندگی، ظرفیت‌ها و توانمندی‌های دفاعی در عرصه دریایی است. نیروی دریایی از دیرباز به‌عنوان یکی از عوامل امنیتی، سیاسی و اقتصادی، مورد نظر بوده است؛ به‌ویژه در سده‌های اخیر، ابرقدرت‌ها جهت حفظ سلطه خود بر جهان، سعی کرده‌اند تا با ایجاد یک نیروی دریایی قوی، امور نظامی و اقتصادی جهان را تحت سیطره خود قرار دهند. گام‌برداری در مسیر راهبرد ملی به‌منظور دستیابی به اهداف کلان جمهوری اسلامی منجر به غروردراری از امنیت در حوزه‌های مختلف از جمله در عرصه دریاست؛ چیزی که همواره دغدغه خاطر دولتمردان و کارگزاران نظام بوده است. فرماندهی کل قوا در مورخه (۱۳۹۰/۵/۱) در ارتباط با امنیت دریاست بیان داشتند:

«دریا برای یک کشور، یک فرصت بزرگ برای پیشرفت و حفظ منافع ملی است. فواید دریا برای یک کشور و یک ملت، فواید راهبردی است؛ فواید بزرگ و کلان است»

برای کشوری دریایی مانند ایران که منافع، اقتصاد و امنیتش با دریاها پیوند خورده، بر خوردراری از راهبرد دریایی متناسب، حیاتی و الزام آور است. از سوی دیگر، یکی از عرصه‌های تعیین کننده جنگ

احتمالی آینده ایران و دشمنانش، دریا خواهد بود. در این رابطه فرماندهی معظم کل قوا نیز با بینش و درایت خویش، بیان داشته‌اند:

«امروز دشمن ما فلان کشور همسایه خلیج فارس نیست، دشمنی که ما احتمال حمله و تهدید او را می‌دهیم، کسی است که در اقیانوس‌ها گسترش یافته است». (بیانات فرماندهی معظم کل قوا در مورخه ۸۶/۱۲/۱۹)

جمهوری اسلامی ایران دارای یک موقعیت جغرافیایی بی‌بدیل، به‌ویژه موقعیت دریایی است. در اختیار داشتن تنگه هرمز که به ایران موقعیتی راهبردی نیز می‌دهد، همجواری با خلیج فارس و دریای عمان، قرار داشتن بین دو کانون انرژی خلیج فارس و دریای خزر، قرار گرفتن در مرکز اتصال قاره‌های اروپا، آسیا و آفریقا، تسلط داشتن بر مسیر انتقال انرژی به بازارهای بین‌المللی مصرف، برخورداری از سواحل طولانی و از همه مهم‌تر قرار گرفتن خطوط مواصلاتی راهبردی کشور در مجاورت آب‌های اقیانوس هند و تنگه‌های راهبردی هرمز، مالاکا، باب‌المندب و کانال سوئز، همگی لزوم برخورداری جمهوری اسلامی از نیروی دریایی قوی و تأثیرگذار به‌منظور تقویت توان بازدارندگی نظامی و تأمین امنیت ملی در عرصه آب‌های دریای خزر، خلیج فارس، دریای عمان و اقیانوس هند را تأیید می‌کند.

فصل اول- مبانی نظری	۷
فصل دوم- شکل‌گیری نیروی ارتش دریایی ج.ا.ایران و ندسا	۵۵
فصل سوم- سیاست دفاعی ج.ا.ایران	۶۹
فصل چهارم- سیاست دریایی فرماندهی معظم کل قوا	۸۵
فصل پنجم- تبیین راهبردی بودن نیروی دریایی ج.ا.ایران از منظر فرماندهی معظم کل قوا	۱۰۵
فصل ششم- سراسر محیط امنیتی نیروی دریایی ج.ا.ایران	۱۳۱
فصل هفتم- ترمینال‌ها، دفاعی، نیروی دریایی ج.ا.ایران برای بازدارندگی	۱۳۹
فصل هشتم- عناصر قدرت، قدرت، سیر، نیروی دریایی ج.ا.ایران	۱۶۳
فصل نهم- چالش‌های موجود در راه رانده‌های نیروی دریایی ج.ا.ایران	۱۷۷
فصل دهم- دستورکار نیروی دریایی ج.ا.ایران برای بازدارندگی	۱۸۹
فصل یازدهم- قدرت‌افکنی نیروی دریایی ج.ا.ایران	۲۰۳
فصل دوازدهم- دیپلماسی دفاعی دریایی ج.ا.ایران و چین	۲۲۱
فصل سیزدهم- نتیجه‌گیری	۲۳۷